

Nr 20.

Ankom till Riksdagens kansli den 18 februari 1913 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts under punkt 64 av femte huvudtiteln i statsverkspropositionen gjorda framställning om anskaffning av ett fyrskepp att förläggas vid Ölands södra udde. (1:a Avd.)

Under punkt 64 av femte huvudtiteln har Kungl. Maj:t i den till Riksdagen innevarande år avlätna statsverkspropositionen föreslagit Riksdagen att för anskaffning av ett fyrskepp, att förläggas vid Ölands södra udde, bevilja utöver redan anvisade 190,000 kronor ett ytterligare anslag av 55,000 kronor å extra stat för år 1914 med rätt för Kungl. Maj:t att låta i mån av behov förskottsvis utanordna sistnämnda belopp redan under innevarande år.

I detta ärende har statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet till det vid statsverkspropositionen fogade protokollet över sjöförsvarsärenden den 14 januari 1913 anfört följande:

»På framställning av Kungl. Maj:t i 1912 års statsverksproposition beviljade Riksdagen på extra stat för år 1913 ett anslag av 190,000 kronor för anskaffning av ett fyrskepp, att förläggas vid Ölands södra udde, med rätt för Kungl. Maj:t att låta i mån av behov förskottsvis utanordna sagda belopp redan under år 1912.

Nämnda belopp, som beräknats enligt ett av lotsstyrelsen i ämnet den 4 juli 1911 avgivet förslag, innefattade kostnaderna för ej mindre själva fartyget än även därför erforderliga däck-, fartygs- och maskininventarier samt utrustning, såsom båtar och ankarspel m. m.

Sedan lotsstyrelsen genom nådigt brev den 10 juni 1912 anbefallts att skyndsamt föranstalta om nämnda fyrskepps anskaffande, har bemälda styrelse i underdånig skrivelse den 14 december 1912 meddelat, att

styrelsen från sju verkstäder och varv infordrat anbud å tillverkning och leverans av ifrågavarande fyrskepp. Av de inkomna, den 2 december 1912 i styrelsen öppnade anbudena hade det lägsta, slutande å 205,100 kronor, avgivits av Bergsunds mekaniska verkstads aktiebolag.

Enligt de inom lotsstyrelsen gjorda beräkningar, vilka verkställdes under sommaren år 1911, skulle kostnaderna för den leverans, som anbudena omfattade, uppgå till 150,757 kronor, vadan lägsta anbudet med 54,343 kronor överstege de beräknade kostnaderna. Orsaken härtill torde vara den högkonjunktur, som för närvarande rådde i förening med höjda material- och arbetspriser.

Till belysande av sistberörda förhållanden har vid lotsstyrelsens skrivelse den 14 december 1912 fogats en av konsulterande mariningenjören hos styrelsen gjord utredning över stegringen i såväl materialpris som arbetspris under senaste åren.

Efter det i nämnda utredning lämnats tabellariska översikter rörande priser å för fartyg ifrågakommande metallmaterial samt å kol och koks för tidsperioden 1909—1912 samt yttrande lämnats angående fartygspriser i England och svenska arbetspriser, har i utredningen vidare anförts såsom sammanfattande slutsatser, att priserna nu vore cirka 27 procent högre än vid den tidpunkt, då beräkningarna för ett nytt fyrskepp för Ölands södra udde år 1911 verkställdes, samt att, i händelse den abnorma prisstegringen år 1911—1912 icke inträffat, fyrskeppet kunde hava anskaffats för den föreslagna och anvisade summan 190,000 kronor. I sammanhang härmed borde nämnas, att en ökning av t. ex. 10 procent i tillverkarens utgifter betydde en förhöjning för beställaren av cirka 20 procent. Då nu arbetslönerna stigit med cirka 10 procent och materialprisen med till största delen ännu mera, måste ovannämnda totalökning av 27 procent anses snarare vara för låg än tvärtom. Det kunde ej förutsättas, att nu gällande priser komme att i närmaste framtiden minskas, ty alla tecken tydde på motsatsen, och härav följde, dels att ett uppskjutande av fartygets anskaffning icke skulle resultera i någon ekonomisk vinst, dels ock att kostnaden för fartyg, som komme att byggas eller beställas under år 1913, måste beräknas efter nu gällande höga priser. Det vore även högst sannolikt, att 1914 års priser komme att bliva än högre.

Av andra handlingar, som jämväl överlämnats med lotsstyrelsens förenämnda skrivelse den 14 december 1912, framgår, att, sedan konsulterande mariningenjören hos styrelsen efter anmodan avgivit en promemoria rörande eventuella modifikationer i byggnadssätt och motorer beträffande förevarande fyrskepp samt med Bergsunds mekaniska verk-

stads aktiebolag under hand förts underhandling om prisreduktion i bolagets anbud på basis av vissa förändringar i fartygets konstruktion, bolaget under förutsättning av ändringar i den uti avgivna anbudet upptagna motorinstallationen avgivit förslag till minskning av anbudsbeloppet 205,100 kronor med respektive 21,500, 15,200, 13,200 eller 10,500 kronor.

Vid ärendets behandling i lotsstyrelsen den 14 december 1912 lämnades dessa tilläggsanbud utan avseende med hänsyn därtill, att däri upptagna prisreduktioner icke kunde anses motsvara nedsättningarna i de å fyrskeppets beskaffenhet uppställda fordringarna, varefter till prövning företogs de den 2 december 1912 öppnade anbudena och beslöts förenämnda den 14 december 1912 dagtecknade, underdåniga skrivelse.

I denna skrivelse har lotsstyrelsen vidare anfört, att anledning icke syntes förefinnas antaga, att med bibehållande av å fyrskeppets beskaffenhet uppställda fordringar genom infordrande av nya anbud erhålla förmånligare anbud än det av Bergsunds mekaniska verkstads aktiebolag avgivna, särskilt med hänsyn till att genom fyrskeppets byggande i Stockholm kostnader för övervakande av fartygets byggande kunde i det närmaste undvikas genom att övervakandet kunde ske genom lotsstyrelsens konsulterande mariningenjör.

Då till anskaffande för ifrågavarande fyrskepp av fyrapparat, lanternin, ankare, kätting och båtar m. fl. effekter, som icke inginge i nu föreliggande anbud, dessutom beräknats ett belopp av 39,243 kronor, vilket belopp icke torde behöva höjas mera än med 657 kronor till 39,900 kronor, hemställde lotsstyrelsen, det täcktes Kungl. Maj:ts dels medgiva, att styrelsen finge träffa överenskommelse med Bergsunds mekaniska verkstads aktiebolag att för en kostnad av 205,100 kronor bygga och leverera ifrågavarande fyrskepp, dels ock utöver det för anskaffning av fyrskeppet anvisade belopp, 190,000 kronor, ytterligare anvisa ett belopp av 55,000 kronor.

Vid lotsstyrelsens skrivelse har jämväl fogats en av Bergsunds mekaniska verkstads aktiebolag den 14 december 1912 avgiven förklaring, att bolaget vore villigt låta sitt i anbudet uppgivna pris, 205,100 kronor, å fyrskepp vara för bolaget bindande, intill dess Kungl. Maj:ts beslut angående av lotsstyrelsen eventuellt gjord framställning om förhöjning av anslaget för byggande av ifrågavarande fyrskepp kunnat meddelas.

De av lotsstyrelsen åberopade förhållandena synas mig ådagalägga, att utsikt för närvarande icke finnes att erhålla ett fyrskepp av avsedd konstruktion jämte inventarier och utrustning för det för ändamålet be-

viljade anslaget. På förfrågan under hand har från lotsstyrelsens sida framhållits, att de i den för fyrskeppet beräknade konstruktionen möjliga ändringar, som äro av den art att kunna medföra prisreduktioner, skulle minska fartygets värde och därför icke vore tillräddliga. Då således den ursprungliga planen för anskaffningen torde böra följas, lärer totalkostnaden för anskaffningen icke nu kunna beräknas lägre, än lotsstyrelsen uppgivit. Utöver redan beviljade 190,000 kronor skulle därför ytterligare erfordras 55,000 kronor, vilket belopp borde få disponeras redan innevarande år. Då frågan om fartygets anskaffning varit underställd Riksdagens avgörande, bör naturligen även behovet av ytterligare medel därför hänskjutas till Riksdagens prövning; och torde med Kungl. Maj:ts beslut i anledning av lotsstyrelsens hemställan om bemyndigande att med Bergsunds mekaniska verkstads aktiebolag träffa avtal om fartygets byggande böra anstå i avbidan på Riksdagens beslut.»

Av den i ärendet förebrakta utredningen framgår, att det lägsta anbudet å tillverkning och leverans av ifrågavarande fyrskepp, som till lotsstyrelsen i december 1912 ingivits, slutar å ett belopp av 205,100 kronor, under det att enligt inom lotsstyrelsen sommaren 1911 uppgjorda beräkningar, vilka legat till grund för anslagsäskandet vid 1912 års riksdag, kostnaderna för den leverans, som anbudet omfattade, upptagits till 150,757 kronor; det lägsta anbudet överstiger sålunda de beräknade kostnaderna med 54,343 kronor, motsvarande en förhöjning av 36 %.

Utskottets
yttrande.

Utskottet, som funnit skillnaden mellan de ursprungliga kostnadsberäkningarna och det av verkstäderna ingivna lägsta anbudet anmärkningsvärt stor, har ansett sig böra framhålla vikten av att kostnadsberäkningar för anskaffningar, till vilka medel av Riksdagen äskas, bliva så uppgjorda, att de närmare överensstämma med de verkliga kostnaderna, än vad i detta fall varit händelsen. Den nu omnämnda stora kostnadsskillnaden synes emellertid icke kunna förklaras uteslutande av de ursprungliga beräkningarnas knapphet och den i lotsstyrelsens skrivelse den 14 december 1912 omnämnda högkonjunkturen.

Då emellertid till fullföljande av Riksdagens år 1912 fattade beslut om anskaffning av ett fyrskepp att förläggas vid Ölands södra udde krävas utöver redan anvisade 190,000 kronor ytterligare 55,000 kronor, hemställer utskottet,

att Riksdagen må för anskaffning av ett fyrskepp,
att förläggas vid Ölands södra udde, bevilja utöver

redan anvisade 190,000 kronor ett ytterligare anslag av 55,000 kronor å extra stat för år 1914 med rätt för Kungl. Maj:t att låta i mån av behov förskottsvis utanordna sistnämnda belopp redan under innevarande år.

Stockholm den 18 februari 1913.

På statsutskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från Första kammaren: herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *S. H. Kvarnzelius*, *O. Jonsson*, friherre *J. T. Gripenstedt*, greve *P. O. L. Klingspor*, *H. F. Lamm*, friherre *J. G. Beck-Friis*, *A. C. Lindblad*, *F. Berglund*, *G. M. H. Ekelund*, *N. S. Stadener* och *H. H. K. Ericson* samt

från Andra kammaren: herrar *A. Ekman*, *A. Wiklund*, *F. W. Thorsson*, *J. A. Sjö*, *N. E. Lindberg*, *J. Ström*, *G. Odqvist*, *E. A. Nilson*, *J. Olofsson* i Digernäs, *A. P. Gustafsson*, *A. Anderson* i Råstock och *H. Lenke*.